02/07/2020

Αγία Σοφία: Ολοκληρώθηκε η συνεδρίαση του ΣτΕ- Στον Ερντογάν το κλειδί της απόφασης- Κατά της μετατροπής σε τζαμί εισηγήθηκε ο Εισαγγελέας

/ Επικαιρότητα

Εξαιρετικά σύντομη, μόλις 17 λεπτά, ήταν σήμερα Πέμπτη 2 Ιουλίου η συνεδρίαση στο Συμβούλιο της Επικρατείας της Τουρκίας, προκειμένου να εξετάσει το αίτημα για μετατροπή ή όχι της Αγιά Σοφιάς σε τέμενος.

Το Δικαστήριο παρέπεμψε σε παλαιότερη δικαστική απόφαση για το ζήτημα. Έκρινε ότι είναι σύννομες οι αποφάσεις του 10ου Τμήματος του 2008 και η Απόφαση του 1934, που προστατεύει το μουσειακό καθεστώς της Αγιάς Σοφιάς, ωστόσο αναφέρουν ότι αλλαγή στο καθεστώς του ναού μπορεί να γίνει με ένα απλό προεδρικό διάταγμα. Η εν λόγω απόφαση αναμένεται να καθαρογραφεί σε διάστημα 15 ημερών.

Ο δικηγόρος του Συνδέσμου Προστασίας Ιστορικών Μνημείων και Περιβάλλοντος που προσέφυγε στην δικαιοσύνη ζητώντας την ακύρωση του προεδρικού

διατάγματος του Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ το 1934 που μετέτρεπε την Αγία Σοφία σε μουσείου, επανέλαβε ότι η υπογραφή του Ατατούρκ ήταν πλαστή.

“Η μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε μουσείο έγινε σύμφωνα με την παλαιά νομοθεσία με βάση απόφαση του υπουργικού συμβουλίου. Η μετατροπή έγινε σύμφωνα με το νόμο που ίσχυε την περίοδο εκείνη», υποστήριξε από την πλευρά του ο Τούρκος εισαγγελέας στην εισήγησή του , ενώ όσον αφορά το θέμα της υπογραφής είπε ότι «η υπογραφή “Ατατούρκ” είναι η ίδια υπογραφή που χρησιμοποιήθηκε σε 5 υπουργικά συμβούλια”. Ο εισαγγελέας ζήτησε να απορριφθεί το αίτημα του Ιδρύματος.

Ο Ερντογάν βρίσκεται σήμερα στο Κατάρ, προκειμένου να εξασφαλίσει οικονομική αλλά και διπλωματική στήριξη για την Τουρκία σε μία δυσμενή για τη χώρα συγκυρία.

Η κυβερνητική απόφαση για την μετατροπή της Αγίας Σοφίας από τζαμί σε τέμενος χρονολογείται στο 1934, στα πρώτα χρόνια του σύγχρονου τουρκικού κράτους που ιδρύθηκε από τον Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ. Στην υπόθεση που παρουσιάσθηκε ενώπιον του δικαστηρίου, αμφισβητείται η νομιμότητα εκείνης της απόφασης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ειδικοί αναλυτές στην Τουρκία υπογραμμίζουν ότι με δεδομένο το κλίμα που έχει διαμορφωθεί, είναι πολύ πιθανόν οι δικαστές να εξαντλήσουν το χρονικό περιθώριο που τους δίνει ο νόμος και να μην προχωρήσουν σήμερα σε έκδοση της όποιας απόφασης. Την άποψη αυτή ενισχύσει το γεγονός ότι τόσο ο υπουργός Εξωτερικών της χώρας όσο και ο πρόεδρος Ρ.Τ. Ερντογάν βρίσκονται σήμερα εκτός Τουρκίας.

«Πιέζουν να ακυρώσουν μια απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών του 1934, με επικεφαλής τον ιδρυτή της κοσμικής Τουρκίας Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ, που μετέτρεψε την ιστορική δομή σε μουσείο. Μια απόφαση θα μπορούσε να εκδοθεί ακόμα και την ίδια ημέρα, την Πέμπτη, ή εντός δύο εβδομάδων», ανέφερε το κρατικό πρακτορείο ειδήσεων «Anadolu».

Ο Μεβλούτ Τσαβούσογλου, συνοδευόμενος από τον υπουργό Πολιτισμού και Τουρισμού Μεχμέτ Νουρί Ερσόι και από την αναπληρώτρια υπουργό Υγείας επισκέπτονται την Γερμανία, για να συζητήσουν για το φλέγον ζήτημα του τουρισμού και τον αποκλεισμό της Τουρκίας.

Εκνευρισμό στην Τουρκία προκάλεσε η άμεση παρέμβαση χθες, του Στέιτ Ντηπάρτμεντ για το θέμα. Με δήλωσή του ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Μάικ Πομπέο καλεί την Άγκυρα να διατηρήσει το υπάρχον καθεστώς της Αγίας Σοφίας.

Προτρέπει την Τουρκία «να συνεχίσει να διατηρεί την Αγία Σοφία ως μουσείο, ως παράδειγμα της δέσμευσής της να σέβεται τις θρησκευτικές παραδόσεις και τη διαφορετική ιστορία που συνέβαλε στην Τουρκική Δημοκρατία και να διασφαλίσει ότι παραμένει προσβάσιμη από όλους».

Υπογραμμίζει παράλληλα, ότι οι ΗΠΑ θα συνεχίζουν να συνεργάζονται με την κυβέρνηση της Τουρκίας για ένα ευρύ φάσμα θεμάτων αμοιβαίου ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης των θρησκευτικών και πολιτιστικών μνημείων.

Αντιδρώντας, το τουρκικό ΥΠΕΞ, εξέφρασε την έκπληξή του για τη δήλωση, συμπληρώνοντας ότι το θέμα είναι αποκλειστικά εσωτερικό ζήτημα της Τουρκίας. «Μας προκάλεσε έκπληξη η δήλωση του υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για την Αγία Σοφία. Η κυβέρνησή μας έχει λάβει μέτρα, τα οποία θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ακόμη και ως σιωπηλή επανάσταση, προκειμένου να προστατεύσει τη θρησκευτική ελευθερία και τις πεποιθήσεις, όπως αυτά διασφαλίζονται από το Σύνταγμα και τους νόμους μας, για όλους τους πολίτες μας χωρίς διακρίσεις».

«Στο πλαίσιο της ανοχής που πηγάζει από τον πολιτισμό και την ιστορία μας, προστατεύουμε με ιδιαίτερη σπουδή όλα τα πολιτιστικά αγαθά που έχουμε υπό την κατοχή μας, χωρίς καμιά διάκριση, συμπεριλαμβανομένης της Αγίας Σοφίας. Κρατούμε με ιδιαίτερη ευαισθησία ζωντανή την ιστορική, πολιτιστική και πνευματική αξία της Αγίας Σοφίας από την ημέρα που κατακτήθηκε μέχρι σήμερα» πρόσθεσε ο εκπρόσωπος του τουρκικού ΥΠΕΞ, Χαμί Ακσόι.

Επεσήμανε, δε, ότι «η Αγία Σοφία, όπως όλα τα πολιτιστικά μνημεία που βρίσκονται στο έδαφός μας, αποτελούν περιουσία της Τουρκίας. Κάθε είδους δικαιοδοσία σε σχέση με την Αγία Σοφία αφορά εσωτερικό μας ζήτημα και αποτελεί κυριαρχικό δικαίωμα της Τουρκίας. Φυσικά, όλοι είναι ελεύθεροι να εκφράσουν την άποψή τους. Ωστόσο, δεν μπορεί κανείς να μιλά για τα κυριαρχικά μας δικαιώματα χρησιμοποιώντας εκφράσεις, όπως ‘προειδοποιούμε, υπαγορεύουμε’».

Αντιδράσεις

Αντιδράσεις στο εσωτερικό της Τουρκίας προκάλεσε και η παρέμβαση του Οικουμενικού Πατριάρχη.
Ο γενικός γραμματέας του κόμματος της Εθνικής Δράσης του Ντεβλέτ Μπαχτσελί (MHP), Ισμέτ Μπουγιούκαταμάν σε δήλωσή του στο twitter έκανε λόγο για «υπέρβαση ορίων» και για «σφάλμα» του Οικουμενικού Πατριάρχη.

«Επειδή ο Βαρθολομαίος δεν μπορεί να πει 'η Αγία Σοφία να μετατραπεί σε εκκλησία', λέει ότι 'η Αγία Σοφία ήταν στην υπηρεσία των Χριστιανών για 900 χρόνια και των Μουσουλμάνων για 500 χρόνια, άρα πρέπει να διατηρήσει το καθεστώς του μουσείου, πέρα από ένα μαθηματικό σφάλμα, προβαίνει και σε ένα σημαντικό λάθος λογικής», σημειώνει ο ΓΓ του εθνικιστικού κόμματος, υποστηρίζοντας ότι η Αγία Σοφία έχει ήδη… «τουρκοποιηθεί» με τη σφραγίδα του Σουλτάνου του Πορθητή το 1453 «και είναι ένα σημαντικό τουρκο-ισλαμικό έργο της Κωνσταντινούπολης που θα ανήκει πάντοτε στην τουρκική πατρίδα».

Σχολιάζοντας την έκφραση του κ. Βαρθολομαίου ότι 'η τυχόν μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε τέμενος, θα στρέψει εκατομμύρια Χριστιανούς σε όλον τον κόσμο κατά του Ισλάμ', ο Ισμέτ Μπουγιούκαταμάν αναφέρει ότι αυτό αφενός ξεπερνά τα όρια ενός Χριστιανού Πατριάρχη και αφετέρου εκλαμβάνει αυτή την πρόβλεψη ως «προαναγγελία» επιθέσεων κατά των Μουσουλμάνων.

Ποια είναι τα κίνητρα του Ερντογάν

Για τα κίνητρα του Τούρκου προέδρου Ερντογάν σε σχέση με την Αγιά Σοφιά, μίλησε στο γερμανικό Καθολικό Πρακτορείο Ειδήσεων (KNA) ο Πρωτοπρεσβύτερος του Οικουμενικού Θρόνου και ιερατικώς προϊστάμενος της Ενορίας Κοιμήσεως της Θεοτόκου Κολωνίας Κωνσταντίνος Μύρων.

Ποια, πιστεύει, ότι θα είναι η απόφαση των Τούρκων δικαστών;

«Η ελπίδα ότι θα επικρατήσει η λογική πεθαίνει τελευταία. Αλλά η εμπειρία έχει δείξει ότι υπό τον πρόεδρο Ερντογάν η δικαιοσύνη δεν είναι πλέον ανεξάρτητη. Σε ένα τόσο συναισθηματικά και από λαϊκισμό φορτισμένο ζήτημα, η πίεση ενδέχεται να είναι τόσο μεγάλη, ώστε να δοθεί το πράσινο φως στο κίνημα μετατροπής της Αγίας Σοφίας σε τζαμί». Αντιλαμβάνεται, συνεπώς, ο ίδιος τον λαϊκισμό ως το βασικό κίνητρο του Ερντογάν; «Ασφαλώς είναι πολύ σημαντικό. Πρόκειται αμιγώς για πολιτική σε επίπεδο συμβόλων. Η Κωνσταντινούπολη έχει εκατοντάδες τζαμιά […]. Επομένως δεν υπάρχει ανάγκη. Ο Ερντογάν θέλει όμως να κινητοποιεί το εθνικιστικό και συντηρητικό-ισλαμιστικό ακροατήριό του. Η Τουρκία περνά οικονομική κρίση και στις δημοσκοπήσεις το κόμμα του ΑΚΡ δεν τα πηγαίνει πλέον πολύ καλά».

Εξάλλου, όπως επισημαίνει ο πατέρας Μύρων, η μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε τζαμί θα συνιστούσε τον μεγαλύτερο συμβολικό θρίαμβο ως προς τον τρόπο που ο Ερντογάν αντιλαμβάνεται το κράτος. «Ο Ερντογάν θέλει να θάψει μια και καλή το κοσμικό σύστημα του ιδρυτή της Τουρκίας Κεμάλ Ατατούρκ και να στηρίξει την περαιτέρω »επαναϊσλαμοποίηση». Υπάρχει καλύτερος τρόπος από το να μετατρέψει και πάλι σε τζαμί την Αγία Σοφία, την οποία ο Ατατούρκ είχε κάνει το 1934 μουσείο; Παράλληλα η πράξη αυτή θυμίζει την Άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 από τους Οθωμανούς, τους οποίους θέλει να μιμηθεί στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής. Τρόπον τινά «Make Turkey Great Again», παρότι οι υφιστάμενες συνθήκες στην Εγγύς Ανατολή δεν επιτρέπουν κάτι τέτοιο».Ο πατέρας Μύρων εκτιμά ότι ενδεχόμενη μετατροπή της Αγίας Σοφίας θα έβλαπτε πρωτίστως την ίδια την Τουρκία: «Θα επιδείνωνε τη σχέση μεταξύ Άγκυρας και ΕΕ, κυρίως δε με την ορθόδοξη γείτονα Ελλάδα. Επιπλέον το βήμα αυτό θα ζημίωνε τον τουρισμό στην Κωνσταντινούπολη».

Η θέση της Ρωσίας

Όσον αφορά τη Ρωσία ο πατέρας Μύρων εκτιμά ότι η Μόσχα ακολουθεί μια αντιφατική πολιτική. «Αφενός η Αγία Σοφία είναι ιερή και για την ρωσική ορθόδοξη εκκλησία και η πολιτική του Ερντογάν προκαλεί αντιδράσεις. Αφετέρου ο Πούτιν προσπαθεί να τα βρει μαζί του στο θέμα της Συρίας, αποφεύγοντας άλλα θέματα που προκαλούν τριβές. Σε αυτά προστίθεται ότι ο Βαρθολομαίος αναγνώρισε την Αυτοκέφαλη Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας παρά τη βούληση του Πατριαρχείου της Μόσχας […] που τηρεί τώρα αποστάσεις στο ζήτημα της Αγίας Σοφίας. Πιθανότατα όμως να ενταθούν οι ρωσικές πιέσεις εάν το δικαστήριο συναινέσει την Πέμπτη (σσ. υπέρ της μετατροπής της Αγίας Σοφίας)».Ποιο θα ήταν όμως το όνειρο του ιδίου για την Αγία Σοφία; Να γίνει, ενδεχομένως, και πάλι εκκλησία; «Όχι, η μετατροπή της σε μουσείο ήταν μια σοφή απόφαση του

Ατατούρκ» λέει χαρακτηριστικά ο πνευματικός, προσθέτοντας πως επρόκειτο για έναν συμβιβασμό που ικανοποιεί όλες τις πλευρές εδώ και σχεδόν 90 χρόνια. «Έτσι θα έπρεπε να παραμείνει».

Φωτογραφία: Associated Press